

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Mevrouw mr. drs. E.N.A.J. Schreinemacher
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 9 februari 2022

betreft Vragen over de wereldwijde aanpak van de covid-19-pandemie

ons kenmerk 170512.02U

Geachte mevrouw Schreinemacher,

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid (J&V), voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ) en voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief ¹ van uw ambtsvoorganger, de voormalige minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, d.d. 6 december 2021 over de wereldwijde aanpak van de covid-19-pandemie. De fractieleden van de **PvdA**, de **PVV**, de **Partij voor de Dieren** en **50PLUS** hebben naar aanleiding van deze brief nog een aantal vragen. De leden van de fractie van **FVD** sluiten zich bij aan bij de vragen van de PVV-fractie.

*Vragen en opmerkingen van de fractieleden van de **PvdA***

Uw ambtsvoorganger gaf aan dat Nederland in de buurt van de door de *Access to COVID-19 Tools Accelerator* (hierna: ACT-A) gehanteerde verdeelsleutel voor donorbijdragen komt wanneer zowel de waarde van de financiële bijdrage aan ACT-A als de donatie in natura worden opgeteld. Ook gaf uw ambtsvoorganger aan dat er eind oktober 2021 een nieuwe internationale oproep voor fondsen is gelanceerd en dat er 23,4 miljard Amerikaanse dollar *extra* wordt gevraagd voor ACT-A. Daar bovenop hebben landen 1,4 miljard vaccindoses in natura toegezegd.

Kunt u, zo vragen de PvdA-fractieleden, verduidelijken of er met de "gehanteerde verdeelsleutel" de eerste oproep van ACT-A bedoeld wordt waarin om 38 miljard Amerikaanse dollar gevraagd werd of het de nieuwe oproep een extra 23,4 miljard Amerikaanse dollar betreft? Wat bedoelde uw ambtsvoorganger met 'in de buurt van de door ACT-A gehanteerde verdeelsleutel voor donorbijdragen (...)'? ² Kunt u precies aangeven wat het verschil is tussen de

¹ Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII/25295, B.

² Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII/25295, B, p. 8.

bijdrage van Nederland en de gehanteerde verdeelsleutel? En waarom wordt de donatie in natura bij de (financiële) donorbijdragen opgeteld? Immers gaf de voormalige minister aan dat er 38 miljard Amerikaanse dollar wordt gevraagd en de landen daarbovenop 1,4 miljard vaccindoses in natura hebben toegezegd. Is dit in overeenstemming met de afspraken? Hanteren de andere donorlanden ook dezelfde methodiek?

Eerder bleek dat de distributie en het gebruik van de door Nederland gedoneerde vaccins uiterst langzaam verloopt, zoals gemeld in een artikel van nu.nl.³ Weet u wat de oorzaak hiervan is? Zo nee, bent u dan bereid om dit te laten onderzoeken? Deelt u de zorgen met de PvdA-fractieleden over de trage gang van zaken rondom distributie en gebruik van de vaccins, wetend dat ook vaccins een beperkte houdbaarheid hebben? Hoe groot is het risico dat de gedoneerde vaccins niet meer gebruikt kunnen worden omdat de distributie zo traag verloopt? Als blijkt dat de gedoneerde vaccins niet meer te gebruiken zijn, worden deze dan alsnog wel opgeteld als onderdeel van de toegezegde hulp? Bent u van plan om gedoneerde vaccins pas te laten meetellen wanneer deze zijn gebruikt voor het vaccineren? En als onder deze voorwaarden dus meer vaccins nodig zijn, bent u dan bereid om meer te doneren?

In het coalitieakkoord⁴ staat dat de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking structureel met 500 miljoen euro worden verhoogd richting de internationale norm. Wat is de internationale norm en wat is het verschil op dit moment tussen onze uitgaven voor deze doelen en de internationale norm? Heeft Nederland een juridische verplichting om zich te houden aan deze internationale norm? Zo ja, welke wetten en/of (internationale) verdragen liggen ten grondslag aan deze verplichting?

Het geld wordt onder andere uitgegeven aan het wereldwijde vaccinatieprogramma COVAX, het helpen van ontwikkelingslanden omtrent klimaat en aan opvang in de regio omtrent migratie. Hoe ziet de verdeling van het structurele bedrag eruit? Specifiek: hoeveel van dit structurele, toegezegde bedrag wordt er besteed aan het COVAX-programma? Zijn de financiële en vaccinatiebijdragen op dit moment onderdeel van deze verhoogde structurele bijdrage? Of kan dat als een los onderdeel worden beschouwd?

*Vragen en opmerkingen van de fractieleden van de **PVV**, mede namens de **FVD**-fractie*
De leden van de PVV-fractie merken op dat de brief het volgende stelt:

“Een versterkte WHO speelt een centrale rol in deze discussie. De verschillende evaluatierapporten wijzen op het belang van een juridisch bindend internationaal instrument als aanvulling op en versterking van de gezondheidsregelingen (IHR) uit 2005. Op initiatief van een brede groep landen, waaronder Nederland, is tijdens de speciale zitting van de World Health Assembly van eind november jl. het besluit genomen een internationaal instrument te ontwikkelen om de preventie, paraatheid en respons op pandemieën te versterken.”⁵

³ <https://www.nu.nl/coronavirus/6172299/kabinet-weet-niet-waarom-vaccindonatie-aan-arme-landen-zo-langzaam-gaat.html>.

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 34700, nr. 34.

⁵ Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII/25295, B, p. 6.

Kunt u aangeven wat er concreet wordt bedoeld met "een versterkte WHO"? Op welke wijze en met welke doelstelling zou de WHO versterkt moeten worden? Kunt u tevens nader toelichten wat beoogd wordt met "een juridisch bindend internationaal instrument" en op welke wijze, voor welke specifieke aspecten en met welke doelstelling dit instrument dan juridisch bindend zou moeten zijn?

Voorts wordt in de brief het volgende gesteld:

"Voor 2022 zet Nederland daarom verder in op duurzaam, inclusief en groen herstel na de COVID-19 crisis in 2022, waarbij nadruk ligt op het tegengaan van toename in ongelijkheid door het versterken van de positie van jongeren, meisjes en vrouwen. Daarnaast blijft Nederland klimaatprojecten financieren in de armste en meest kwetsbare landen, onder andere via internationale fondsen zoals het Groene Klimaatfonds (GCF) en via het nationale klimaatfonds (DFCD).

*De huidige wereldwijde beleidsinzet en investeringen zijn op dit moment onvoldoende om de SDG-doelen [bedoeld wordt: Sustainable Development Goals] in 2030 te behalen. Daarom is het noodzakelijk de acties ten behoeve van de SDG's en het Leave No One Behind principe te versnellen en te versterken. De aanzienlijke negatieve effecten van de pandemie onderstrepen bovendien het belang van een inclusief en groen herstel. De SDG's geven hier – samen met de doelen van Parijs – concrete invulling aan."*⁶

Kunt u aangeven wat hier concreet bedoeld wordt met "duurzaam, inclusief en groen herstel" en wat hiervoor specifiek de criteria en beleidskaders zijn? In hoeverre doelt uw ambtsvoorganger hier op de 'build back better'-strategie⁷ van de Verenigde Naties? Kunt u tevens aangeven waarom bij de aanpak van de pandemie nu klimaatprojecten worden betrokken en op wiens initiatief het (op dat moment demissionaire) kabinet met dit voornemen is gekomen? Kunt u daarnaast aangeven waarom de globalistische SDG's hier zo nadrukkelijk leidend worden gemaakt voor Nederlands nationaal beleid en wat daarvoor de formele basis is?

*Vragen en opmerkingen van de fractieleden van de **PvdD***

In de paragraaf "uitdagingen bij bereiken vaccinatiegraad van 70% medio 2022" wordt door uw ambtsvoorganger opgemerkt: "Om de uitwisseling van kennis en technologie tussen farmaceuten en producenten te stimuleren, blijft de Europese Unie zich inspannen om ervoor te zorgen dat het stelsel van intellectuele eigendom geen blokkerende, maar een faciliterende rol speelt bij het inzetten van de bestaande capaciteit of bij het creëren van nieuwe capaciteit voor de productie van COVID-19 vaccins."⁸ Zou u, zo vragen de leden van de PvdD-fractie, kunnen uitleggen wat er wordt bedoeld met "een faciliterende rol" ? Een patent of octrooi impliceert toch een monopoliepositie van de rechthebbende, zodat er een relatie van afhankelijkheid bestaat en de niet-rechthebbende juist niet in staat is iets te faciliteren? De fractieleden van de

⁶ Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII/25295, B, p. 9.

⁷ Zie o.a.: <https://unglobalcompact.org/take-action/20th-anniversary-campaign/a-formidable-compass-how-the-sdgs-can-guide-us-to-build-back-better>.

⁸ Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII/25295, B, p. 4.

PvdD vragen zich daarnaast af of er in Nederland octrooien zijn ingeschreven in het register die betrekking hebben op covid-19-vaccins? Zo ja, bestaat er dan een mogelijkheid om zo'n octrooi te onteigenen? Kan zo'n onteigening eraan bijdragen dat arme landen op een betaalbare wijze over vaccins kunnen komen te beschikken? Zijn er in andere landen van de EU octrooien geregistreerd die betrekking hebben op covid-19-vaccins? Zo ja, bestaat er in die landen een mogelijkheid tot onteigening van die octrooien? Is binnen de EU deze mogelijkheid onderzocht? Zo nee, bent u dan bereid om dat op de agenda te zetten?

Indien landen dreigen met juridische stappen om octrooien te onteigenen of een zogeheten dwanglicentie af te geven, kan dat dan een positieve invloed hebben op de bereidheid van rechthebbenden om mee te werken aan een voor arme landen betaalbare route om over voldoende vaccins te beschikken? Zo ja, bent u dan bereid om te bewerkstelligen dat de EU-landen op dat punt een strijdvaardiger positie zullen innemen tegenover de octrooi-gerechtigden?

Verder vragen de leden van de PvdD-fractie zich af welke bijdrage er van Nederland wordt verwacht op grond van "de door ACT-A gehanteerde verdeelsleutel". Uit het recente rapport van Oxfam Novib "Inequality kills"⁹ blijkt dat de gevolgen van de coronacrisis een veel nadeligere impact op de arme landen hebben gehad dan op Nederland en de andere rijke landen. Bent u bereid om in het licht van het morele beginsel "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" de bijdrage die verwacht wordt op grond van "de door ACT-A gehanteerde verdeelsleutel" substantieel te verhogen?

Vast staat dat de covid-19-pandemie de jarenlange vooruitgang op het behalen van de *Sustainable Development Goals* heeft teruggedraaid. Aan het slot van de brief wordt geconcludeerd dat het Plan van aanpak uit 2016 voor de nationale implementatie van de SDG's dient te worden geactualiseerd. De PvdD-fractie zou graag willen weten welke plannen de regering heeft op dit punt. Welke inspanningen worden – in afwachting van een nieuwe strategie - op korte termijn geleverd om een verdere terugval te voorkomen?

Is de regering bereid om te onderzoeken, in het licht van de bevindingen in het "Inequality kills"-rapport, of op korte termijn een belastingmaatregel kan worden ingevoerd om te realiseren dat de superrijken hun winsten afdragen die zij als gevolg van de pandemie hebben verworven, zodat fondsen beschikbaar komen om de terugval van de SDG's te compenseren?

Uit uw brief d.d. 20 januari 2022 ¹⁰ blijkt dat het principe 'Get one – give one' in het kader van het doneren van vaccins aan arme landen voor wat betreft de aankoop van vaccins voor de booster tot op heden niet is gehanteerd. Bent u bereid om alsnog dat principe ook voor de aankoop van de booster-vaccins volledig te volgen om zo op korte termijn de landen (met name de landen waar de delta-variant nog heerst) hulp te bieden?

*Vragen en opmerkingen van de fractieleden van **50PLUS***

⁹ Rapport 'Inequality kills', Oxfam Novib januari 2022.

¹⁰ Kamerstukken I 2021/22, 35526 / 25295, DH, p. 4.

Terecht wijst uw ambtsvoorganger op de grote ongelijkheid tussen landen met een lage vaccinatiëgraad ten opzichte van de rest van de wereld. Het betreft veelal de ontwikkelingslanden waarin de vaccinatiëgraad achterblijft met alle kwalijke gevolgen van dien.

Afgezien van logistieke problemen en beschikbare voorraad van de vaccins vragen de leden van de 50PLUS-fractie of het klopt dat de bereidwilligheid onder de bevolking omtrent toediening van de covid-vaccins niet groot is. Hoe denkt u deze bereidwilligheid te kunnen vergroten? In hoeverre volstaan hierbij de aangekondigde vaccinatiëcampagnes waarvan het bereik bij grote delen van de bevolking verwaarloosbaar zal zijn? Hoe wordt aan deze campagnes gevolg gegeven, via media, via scholen, via huisartsen of ziekenhuizen? Wat verstaat u precies onder effectieve vaccinatiëprogramma's, en zou u daar een voorbeeld van kunnen geven? Welke effecten verwacht u hiervan op korte termijn als hierbij wordt meegenomen dat ook in Europese landen een essentieel deel van de bevolking ongevoelig is voor de daar uitgevoerde vaccinatiëcampagnes en voorlichting aan de bevolking?

Acht u de doelstelling van een covid-vaccinatiëgraad van 30% van de bevolking in deze landen in het eerste kwartaal van 2022 nog steeds haalbaar? Hoe verhoudt dit lage percentage zich ten opzichte van de door de WHO beoogde 70% van de wereldbevolking gevaccineerd medio 2022? Is dat niet een zeer onrealistische verwachting?

In de brief wordt door uw ambtsvoorganger ook ingegaan op de vaak logistieke problemen bij de levering van vaccins aan ontwikkelingslanden, waardoor verspreiding ervan achterwege blijft of slechts voor een gedeelte kan worden gedistribueerd. Welke mogelijkheden heeft u voor ogen om deze logistieke problematiek op te lossen?

Uw ambtsvoorganger stelde dat de problemen die zich voordoen bij de donatie van vaccins in natura vaak de korte aankondigingstijden zijn, waardoor er te weinig absorptiecapaciteit is. Wat gebeurt er als er blijkt dat er te weinig absorptiecapaciteit is? Wordt de donatie dan doorgeschoven naar andere landen die daaraan behoefte hebben? Of worden deze vaccins vernietigd omdat ze over de houdbaarheidsdatum heen zijn?

Nederland heeft aan vier landen gedoneerd. Is er zicht op uitbreiding van de landen waar Nederland aan doneert? Zou een breder netwerk van donatie verspilling van vaccins kunnen voorkomen?

Nederland heeft zich gecommitteerd aan een donatie van tenminste 27 miljoen vaccins in natura. Het uitgangspunt is minstens evenveel vaccins te doneren als we in Nederland gebruiken, onder het motto '*Get one - give one*'. Hoe verloopt het tijdsplan hiervan? Wat is de deadline die Nederland zichzelf oplegt om te doneren? Hoe wordt hierop toegezien en wie is uiteindelijk verantwoordelijk voor de controle daarop?

Het vrijgeven van patenten aangaande de covid-19-vaccins speelt een essentiële rol in de bestrijding van de pandemie. In hoeverre is het stelsel van intellectueel eigendom t.a.v. de covid-19-vaccins al zodanig aangepast dat er daadwerkelijk begonnen kan worden met de productie van vaccins in de derde wereldlanden?

In de brief wordt door uw ambtsvoorganger verwezen naar een nog te ontvangen brief over de uitkomst van het gesprek met handelscommissaris Dombrovski ten aanzien van intellectuele eigendomsrechten¹¹. Is deze brief al beschikbaar?

De fractieleden van 50PLUS zijn bezorgd over het feit dat de covid-pandemie niet alleen op zichzelf al veel directe slachtoffers maakt, maar juist in de ontwikkelingslanden er tevens voor zorgt dat de bestrijding van chronische pandemieën zoals hiv, tuberculose malaria zeker 10 jaar wordt teruggezet. Welke aanvullende maatregelen denkt u te moeten nemen om deze achterstand in bestrijding van andere ziekten te verkleinen of verder te voorkomen?

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid (J&V), voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ), en voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien uw reactie – bij voorkeur voor 4 maart 2022 – met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Mr. drs. M.M. de Boer
Voorzitter van de vaste commissie voor
Justitie en Veiligheid

Drs. T. Klip-Martin
Voorzitter van de vaste commissie voor
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mr. B.O. Dittrich
Voorzitter van de vaste commissie voor
Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/
Algemene Zaken en Huis van de Koning

Prof. dr. E.B. van Apeldoorn
Voorzitter van de vaste commissie voor
Buitenlandse Zaken, Defensie en
Ontwikkelingssamenwerking

¹¹ Kamerstukken I 2021/22, 35925 XVII / 25295, B, p. 4.